

מי שאחזו פרק שביעי גיטין

סח.

1. ויאמר לו אבנר נטה לך על ימיןך או על שמאלך ואחזו לך אבנר מהצדדים וקח לך את חלצתו ולא אבה עשהאל לטור מאחוריו: שמאל ב ב כ כ
2. בנסתי לי גם כסף וקחב וקגלת מלכים ודמדינות עשיתי כלי שרים ושרות ותענוגות בני דאדם שדה ושרות: קלה ב ב ח
3. והבית בהבנתו אבן שלמה מסע מבנה ומקלות והגרון כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנתו: מלכים א ו א
4. לך חייך דומה שבר וכל עשהו בו לא יקבע: משלי כ א
5. ונתן ויין ותירוש יקח: הושע ד י א

דאמר רב חסדא אובמא בחיורא וחזירא באובמא לקותא היא. פירוש טלמי שמור צעור לכן או טלמי לכן צעור שמור אין זה אלא מחמת נגע שהיה שם הקשה רבינו תם דנזיר ברש פסק צ"ט שמאי (דף ס"ג): משמע דלא מייירי רב חסדא אלא צעור שמור צ"ט שורים לנזים שהשחור מנגרע כולם ומתקלקל מקשה על ידו ופריך הסם מממני דהסם דמשמע שהלכן גרוע ומסיק דרב חסדא איירי בתורה דקדמנא דהסם שמור גרוע טפי ואור"ת דתרי מיני ניהו ומילתיה דהכא איירי בטלמי שמור צעור לכן ולכן צעור שמור והסם מייירי צעור שמור צ"ט שורים לנזים ומדע דכל הספרים ישישם לא גרסינן הסם צמילתיה דרב חסדא אלא אובמא צמירא לקותא ומו לא וכן נראה דאי גרסינן תרווייהו כמו הכא ופירש חד לטלמי וחד לשור לכן גרסינן הסם אס כן מצי פריך דהסם דנזיר ליה דאובמא צמירא קאי אשור צ"ט השורים ניהו אובמא ולא יקשה כלום. רבינו תם: **איבא שמיר דאייתי משה אבני אפור.** אשור שמר משמע דלאבני אפור צעי עשירי וצפיק דקידושין (דף ס"ג): גבי עונדא דלמא צן נתינה בקשו ממנו אבנים לאפור וזה היה צצית שני מדקאמר לשנה רישון לא עשו פרה דלאמר כ"י דצצית עשה עורא ואס כן היה שמיר צצית שני ואין להקשות דצפיק צמירא דסוטה (דף ס"ח): תנן משממו צציתים הראשונים צטלו אורים ותומים ומשחרב צית המקדש צטלו שמיר דהיינו צית המקדש שני מדנקט צית המקדש סתם והסם בגמרא נקט צית המקדש ראשון על מיני אחריו ועוד מללא ערביניהו צדי אורים ותומים והווי ליה למיתני משממו צציתים הראשונים צטלו אורים ותומים והשמיר דמשממו צציתים הראשונים היינו משחרב צית המקדש ראשון (י"ג) צטלו אורים ותומים וצריך לומר ששמרוהו מימי שלמה עד חורבן צית שני הקשה ה"ר אלחנן במסכת ע"ז צפ"ר י' ישמעאל (דף ס"ג): גבי אבני מוצץ ששקטום אנשי יו"ד לימציניהו אבנים שמוות אשור רחמנא לינכריהו¹ לא מתין עליהם ברזל אמר רחמנא² ולינכריהו ע"י שמיר ואומר ר"י דע"י שמיר אין נעשין חלקות³ דחגירת לפורן פוסלת במוצץ⁴ והן סוגיא אמיתא כמ"ד בסוטה (דף ס"ח): דאיצטריך שמיר לאבני צית המקדש והא דכתיב מנורות צמגירה מוקי לה צצית ציתו⁵: ז"ל אייתי שידה בו' כי לא רלו לשאלו צאורים ותומים כשכולין לשאלו על ידי דבר אחר: **ובתיב** ונות ויין ותירוש. אף על פי שזה הפסוק לא נכתב עדיין היו יודעין כמו' ארור עושה מלאכת ה' רמיה צפ"ר לא יספור (צ"ע דף ס"ג): גבי יואב: לצוקמי

איגיב לן כסא דכספא בהדי דקא מעייני ואתו אשכחיה דכרובה בסודריה אמרי ליה חזי מר דלא מיכל קא בעי אלא לעוורין אמר להו אנא מיכל אכלי וטעמי ביה טעמא דחיורא אמרי ליה חיורא לא עביד לן האינדא אמר להו ברקו בדוכתיה⁶ דאמר רב חסדא אובמא בחיורא חיורא באובמא לקותא היא ברקו אשכחיה כי קא נפיק כרו ליה בירא ושרו ליה ציפתא עילויה ואמרי ליה ליתי מר לינח נחר ליה רב חסדא מאחוריה אמר ליה לינוקא פסוק לי פסוקין אמר ליה נבחה לך על ימינך או על שמאלך אמר ליה לשמעיה מאי קא חזית אמר ליה ציפיתא דשריא אמר ליה הרר מינה לכתר דנפק אמר ליה רב חסדא מנא הוה ידע מר אמר ליה חדא דנחר לי מר ועוד דפסק לי ינוקא פסוקא ועוד דחשידי עבדי דלא מעלו⁷ עשיתי לי שרים ושרות ותענוגות בני האדם שדה ושרות שרים ושרות אלו מיני זמר ותענוגות בני האדם אלו בריכות ומרחצאות שדה ושרות הכא תרגימו שידה ושירתין במערבא אמרי שידתא אמר רבי יוחנן שלש מאות מיני שדים היו בשיהין ושידה עצמה אינו יודע מה היא אמר מר הכא תרגימו שידא ושירתין שידה ושירתין למאי איבעי ליה דכתיב⁸ והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה וגו' אמר להו לרבנן היכי אעביד אמרו ליה איבא שמירא דאייתי משה לאבני אפור אמר להו היבא אישתכח אמרו ליה אייתי שידה ושירתין כבשיניהו אהרדי אפשר דידעי ומגלו לך אייתי שידה ושירתין כבשיניהו אהרדי אמרי אנן לא ידעינן דילמא אשמדאי מלבא רשידי ידע אמר להו היבא איתיה אמרי ליה איתיה בטורא פלן כריא ליה בירא ומליא ליה מוא ומיכסיא בטינרא וחתמיה בגושפנקיה וכל יומא סליק לרקיע וגמר מתביבא דרקיעא ונחית לארעא וגמר מתביבא דארעא ואתי סייר ליה לגושפנקיה ומגלי ליה ושתי ומכסי ליה והתים ליה ואזיל שרדיה לכניהו בן יהודע יב ליה שושילתא דחקיק עלה שם ועוקתא דחקיק עלה שם וגבבי דעמרא וזיקי דחמרא אול כרא בירא מתתאי ושפיניהו למיא וסתמיניהו בגבבי דעמרא וכרא בירא מעיליא ושפיניהו לחמרא וסתמיניהו סליק⁹ יתיב באילנא כי אתא סירייה לגושפנקא גלייה אשכחיה חמרא אמר כתיב¹⁰ לץ היין הומה שכר וכל שוגה בו לא יחכם וכתיב¹¹ ונות ויין ותירוש יקח לב לא אישתי כי צחי לא סגיא ליה¹² אישתי רוח וגנא נחית אתא שדא ביה שושילתא סתמיה כי אתער הוה קא מיפרזל א"ל שמוא דמרך עלך שמוא דמרך עלך כי נקיט ליה ואתי מטא דיקלא חף ביה שדייה מטא לביתא שדייה מטא גבי כובא דההיא איחנא נפקא

ומתעסק לנתקה הימנו: דמרך. הקצ"ה: חף ציה. נמחק צו: ס' כוזה. כריף קטן כמו כוזה דצ"ע: דארמנא. אלמנה היתה דרה צו: איחנא

איגיב לן כסא דכספא. שהיו רואים אותו כן כן בסודריה ורואין לצדוק מהו: אמרי ליה. לריש גלומא: חיורא. צער בעלת שחין: מילא חלי ועעמי. טעמתי: חיורא לא עביד לן האינדא. לא שחטנו היסם צמחה בעלת שחין: צדוכסא. צעור היו צדוקין צמקוס ריסחנא זו צפק היך ומתלחנא צעור שהו לכן: דאמר רב חסדא חיורא צמקוסא לקותא היא. טלמי לכן צעור שמור לקותא היה שם צציר ונהפך העור ללנן: כרו ליה צירא. חפרו גומץ שיפול צו: ושדו ליה ציפסא. השליכו מחללת על פי הבור כדי שלא יצין ס' מושבו: לסי מר. לינה. לשכב צמקסו: נחר ליה רב חסדא. עשה לו סימן כמו נחרת סוסיו (ירמיה ס'): א"ל רב ששט לינוקא פסוק לי פסוקין: נטה לך. פסוק הוא בעשהאל: פדר מינה. חזר בעליה לימין או לשמאל: צריכות. לחרון צהן צלונן: הכא פרגימו. צצבל: שידה ושירידין. שד זכר ושד נקבה: שידתא. שידה עגלה למרכבת נשים ושירים: צי שחין. צאורו מקוס: מה היא. מה דממה ומה טיבה. יש אומרים שדה עלמה ראש כולן ואמנן אינו יודע מאי היא: היכי איעביד. צלי כלי ברזל: שמייה. ציה מששת ימי בראשית ואין כל דבר קשה יכול לעמוד מפניו: לאבני אפור. דאמרין צמקסא סוטה (דף ס"ח): אבנים הללו אין צמדין עליהם כדי שנאמר פתומי חותם ואין מקרעין עליהם צאורמא שנאמר צמלוחתם שלא יהו חסרות כלום אלא כותב עליהם כדי ומראה לן שמיר מצחון והן נבקעות מאלהין: צנשינו. כפאס ציסורין לומר ו' לו היכן הוא: צנשינו. לחנן לשון מכשף של בגדים (שבת דף קמ"א): היכא איסיס. אשמדאי שאוכל לכבשו: צטורא פלן. צער פלוני: כריא ליה צירא. כרה לו שם צור: עינרא. אבן: והסמיה בגושפנקיה. צחותמו: סייר בגושפנקיה. צדוקי שלג נגע אדם צו לגלות צורו: וגבני דעמרא. גזות אמר: וזיקי דחמרא. נודות יין: צירא מספאי. צמורד הכר למטה מצורו של אשמדאי: ושפיניהו למיא. כגון השופה יין¹³ לחמריה (צ"ע דף ס"ח): הריק מי צור העליון לתוך התחתון דרך נקב שנקב צפפה שצין שתי הצורות וממון שהראשון קרקעיתו גבוהה מקרקעית התחתון נרוקו המים לתוכו מאלהין: וספמיניהו לנקבים שצין זה לזה כדי ששמיים יין צעליון לא יוצב ממנו לתחתון: וכל צירא. אחרונה מעיליא לצורו של אשמדאי: ועמיניהו. מילא חותן שמי צורות עפר כדי שלא יצין אשמדאי: עמיניהו. סתמן דמתמרמנין סתמוס פלשמים (בראשית טו) עמנון פלישתאי: כי אסא. אשמדאי: סיידיה לגושפנקיה. ומלאו שלם: לא סגי ליה. לא יכול להתאפק: רוח וגנא. נשתכר ונרדס: נחיש אסא. צניהו מן האילן: סממיה. סגר השלשלת מציד אחריו שלא יוכל ראשו לצאת: הוה קא מפרזל. משתגע

גליון הש"ס
תוס' ד"ה ובתיב וכו' וכו' יואב ע' לטען דף גה ע"ב ובמ"ש שם על הגליון:

מוסף תוספות
א. כי נסתפק באותה שעתה משה כל ימי בית ראשון. מוס' ע"ז כג: ד"ה נקט. ב. ודשבע פירות היו הראשונה עשה משה. מוס' ומס' מ: ד"ה אבנים. ג. ונגזרו בית השמונאי. היכי נעביד. מוס' פולן י"ח. ד"ה ומה. ד. פ"י. לעשות בלא פרימה. מוס' פולן י"ח. ד"ה ומה. ה. וכיון שהיה שמיר בבית שני כפרושיית, אמאי נגזרו בית השמונאי. מוס' סוטה מ"ו. ד"ה שכל. ו. כי אם מבקע כתננה שלא תהא חסרה כלום, אבל אין עושה אותן שלמות שלא תחגור בהן צפורן. מוס' ע"ז כג: ד"ה נקט. ז. דמיתו קרא. מוס' הכ"ט.

1. בארך אפי' יפתח קצין ולשון רבה תשבר יָרָם: משלי כה טו
2. אל מוציא ממוצרים בתועפת ראם לו יאבל גוים צָרוּ וְעַמֵּימֵיהֶם יָרָם וְחַדְוֵי יַמְצִיץ: במדבר כד ח
3. מה יתרון לאדם בכל עמלו שיצמול תחת השמש: קהלת ג ג
4. וכל אשר שאלו עיני לא אצלתי מהם לא מנעתי את לבי מכל שמוחה כי לבי שמוח מכל עמלי וזה היה חלקי מכל עמלי: קהלת ב י
5. אני קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלם: קהלת א יב
6. הנח משתו שלשלמה ששים גבורים סביב ליה מגברי ישראל: בלם אָחֳזִי תָרַב מַלְמוּדֵי מַלְחָמָה אִישׁ חֲרָבוֹ עַל יָרְכוּ מַפְחָד בְּלִילֹת: שיר השירים ג ז-ח

איחננא ליה. ליימשך מעליו שלא יחוף צו: **כפא לקומפסי.** ללד אחר ואסתלק עובי כמפיו מן הבית: ולשון רכה ששכר גרס. על ידי לשון רכה שחננה מענה כך נשברה עלמני: **אסקיה.** העלהו להטותו אל הדרך: **רויא.** שיכור: **אסקיה.** אל הדרך: **חוא הדווסא דהו** **מחוי לה.** ראה הכנסת כלה שהיו מרצין בשמחה מהל: **אנסיה משסיא.** שמה הרצה: **נגידו מילנא מיניה.** משכו ידכם מלהאכילו כי אם מעט: **קניא.** קנה: **דמהימן ליה אשזועפסי.** מאמניו בשזועפתו כשנשבע לו להחזירו לו: **דלוס צהו ישוב.** של זעשים ואילנות להספרנס סס: **ופקע עורא.** מתבקע מעט כמין חרץ עד שמשליך שס זרע האילנות וגדלים אילנות שס ומתפרנס מהס: **צדקו קניא.** צדקו עד שהיו בקיאלין היכן יש קן של דוכיפת דהוא תרנגולא צרא: **אוגיסא.** זוכיפת כדי שיראה את בניו ולא יוכל ליכנס אללס ויהא צריך לשמיר לצקע הזוכיפת: **רמא ציה.** שלוחו של שלמה קלא: **תנק נפסיא.** התרנגול: **אסיקפסי.** מה חששת לו: **וצעיא מינטר לינס קטן.** עד שיביא שמי שערות ויהא רחוי לחליצה ויודע היה זה שעתידה להמתין שלם עשרה שנה: **שזעס יומי לוס ליה.** אינו בטוח לחיות שזעס ימים שמה למחר ימות: **אני גוא.** תחתיו היה אוזר גדול זהב וכסף טמון: **סרפסי גניא.** יי אחר אללו שלמה לאשמדאי. מרח גלשון ארמי אחר כדלמרינן

צצנא קמא (דף פ:) מאן מרח נותרת שמואל: **הוס קאי לחודיא.** שלמה אלל אשמדאי: **כסועפות רלס לו.** להקדוש צדק הוא יש לו תועפות ראמיס למשלחמו וליפרע פורענות בשליחמו: **מאי רכוסוכיו.** ששמתח הקצ"ה צסס: **עוקסד.** פסקיה. דמהו: **גונדו.** לבשו. וצניאורי טהרות דרב האי"י רלמי קודו מקדסה של מרס לשמות מיס (פוסט דף ל:): **לא סריד.** אינו נדבק לומר דבר אחד של שטות כל הימים שזה אומר הייתי מלך ואינו אומר דבר שטות אחרת: **צדקו פסרעיה.** שרגלו של שד דומות לשל תרנגוליס: **צמוקי ארמי.** אינו צא לשכנ יתק אלל כדלמרינן צראש השנה דף קאלגוני"ש צלע"ז: **מלך והדיעו.** היה שלמה לא חזר שוב למלכותו: **לדמא דרישא.** חולי כאכ הראש הצא מחמת דס: **שורצינא.** מין ארו כדלמרינן צראש השנה דף (ג). **מאסור שורצינא:** **וצינא.** ערצה: **ואסא דרא.** הדס לח: **חינפא.** לפלפה עץ ששמו פופלי"ר: **וחילפי ימא.** גירופל"א ט: **ינלא.** מין עשז: **ורדא.** רוס"א: **דקאי נחד דרא.** כל עליו שלו מלך אחד זה למעלה מזה: **לליחסא.** כאכ חלי הראש: **צווא חורא.** צדינר של כסף צרוף ישחטנו: **לסאי גיסא דלמיני ליה.** שיזב הדס על חלי הראש שסס הכאכ: **וליסנייה.** יי לתרנגולא שחוט: **צסיפי דצנא.** צמוזות הפתח: **לברוקטי**

א) בכתי"י דהפ"ר לויש, ב) בירקיא י"ט ובדברים י"ד על חיבת דוכיפת, ג) בכתי"י לאותוביה, ד) בכתי"י גוסף: בן יהודע אימא לי כל הני מילי דעברת דקתמיה לי, ה) בערוך ערך תריסת גורס, תריסר, ו) נני הערוך ערך מרס תררייה, ז) פי צלע שלמה ס"א צלעה ופי צלע לעזקה מ"ה, ח) ס"א ובתוב וזה, ט) סהדרינ כ"י, י) מגילה י"א, יא) נצערין ערך חף פי רוממינין, יב) בכתי"י גוסף וליקבליה לדמיה, יג) בירפ"ר אחרת, יד) בלם ספ"ז מ"א, טו) ר"ל כען מלכות ראשונה שמלך על הערביים, טז) ענלך גל"א, יז) צ"ל לתרנגול תשחוט. רש"י

גילון הש"ס

רש"י ד"ה יבלא בין עיבב וכן צמיון דף קה ע"ב כדף רפסא צנלל:

לעזי רש"י

קאלצינ"ש [קלצינ"ש]. גרב. נעל קל. מופל"ר. צפספה. גירופל"א. קרפול (פרח). רוס"א [רוש"א]. ור.

מוסף רש"י

וחד אמר גונדו. טלמו, ונסמל טהרות (כלל פט"ז) פירש רב האי מקדסה הא מקדסה של מרס דומה לו מה אמר קודו וזה אמר מקלו (ויק"ר פי ארמי) והוא מקדסה שטותה סה מיס (סנהדרין כג). מלך והדיעו. וצנז לא חזר למלכותו (סס).

לא מסיר לי לשרא דימא מסיר ליה ולא יהיב ליה אלא לתרנגולא ברא דמהימן ליה אשזועפיה ומאי עבר ביה ממטי ליה למורי דלית בהו ישוב ומנח לה אשינא דטורא ופקע טורא ומנקיט מייתי ביוזני מאילני ושדי התם והוי ישוב והיינו דמתרגמינן) נגר טורא בדרקו קניא דתרנגולא ברא דאית ליה בני וחפיה לקיניה וזוגתא חיותיה כי אתא בעי למיעל ולא מציי אול אייתי שמירא וואותביה עלויה רמא ביה קלא שדייה שקליה אול חנק נפשיה אשזועפיה אמר ליה בניהו) מאי טעמא כי חזיתיה לההוא סמיא דהוה קא טעי באורחא אסיקתיה לאורחיה אמר ליה מכרוי עליה ברקיעא דצדיק גמור הוא ומאן דעבר ליה ניהא נפשיה זכי לעלמא דאתי ומאי טעמא כי חזיתיה לההוא רויא דקטעי באורחא אסיקתיה לאורחיה א"ל מכרוי עליה ברקיעא דרשע גמור הוא ועברי ליה ניהא נפשיה כי היכי דליכיליה לעלמא מאי טעמא כי חזיתיה לההוא חרוותא בכית אמר ליה בעי מימת גברא בנו תלתין יומין ובעיא מינטר ליבם קמן) תליסרי שנין מאי טעמא כי שמעתיה לההוא גברא דאמר ליה לאושכפא עביד לי מסאני לשב שנין אחיכת אמר ליה ההוא שבעה יומי לית ליה מסאני לשב שנין בעי מ"ט כי חזיתיה לההוא קסמא דהוה קסיס אחיכת אמר ליה דהוה יתיב אבי גוא דמלכא לקסום מאי דאיכא תותיה) תרחיה גביה עד דבנייה לבית המקדש יומא חד הוה קאי לחודיה אמר ליה כתיב) כתועפות ראם לו ואמרינן כתועפות אלו מלאכי השרת ראם אלו השדים מאי רבותייכו מינן א"ל שקול שושילתא מינאי והב לי עיוקתך ואחוי לך רבותאי שקליה לשושילתא מיניה ויהיב ליה עיוקתיה) בלעיה אותביה אחד גפיה ברקיעא ולחד גפיה בארעא פתקיה ארבע מאה פרסי על ההיא שעתא אמר שלמה) מה יתרון לאדם ככל עמלו שיעמול תחת השמש) וזה היה חלקי מכל עמלי) מאי וזה רב ושמואל חד אמר מקלו וחד אמר גונדו היה מחזר על הפתחים כל היכא דמטא אמר) אני קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלים כי מטא גבי סנהדרין אמרו רבנן מכריד שומה בחדא מילתא לא סריך מאי האי אמרו ליה לבניהו קא בעי לך מלכא לגביה אמר להו לא שלחו להו למלכותא קאתי מלכא לגבייכו שלחו להו אין קאתי שלחו להו בידקו בכרעיה שלחו להו כמוקי קאתי וקא תבע להו בנידותיהו וקא תבע לה נמי לבת שבע אימיה אתויה לשלמה והבו ליה עוקתא ושושילתא דחקוק עליה שם כי עייל חייה פרח ואפילו הכי הוה ליה ביעותותא מיניה והיינו דכתיב) הנהגה ממתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל כולם אחווי חרב מלומדי מלחמה איש חרבו על ירכו מפחד בלילות) רב ושמואל חד אמר מלך והדיוט וחד אמר מלך והדיוט ומלך: לדמא דרישא ליתי שורבינא ובינא ואסא דרא וזיתא וחילפא) וחילפי דימא ויבלא ולישלוקינהו בהדי הדדי ולנטול תלת מאה כסי אהאי גיסא דרישא ותלת מאה כסי אהאי גיסא דרישא ואי לא ליתי ורדא חורא דקאי בהד דרא ולישלקיה ולינטול שיתין כסי אהאי גיסא דרישא ושיתין כסי אהאי גיסא דרישא לצליחתא ליתי תרנגולא ברא ולישחטיה צווא חורא) אההוא גיסא דכייב ליה ונודהר מדמיה דלא לסמינהו לעיניה וליתלייה בספא דבבא דכי עייל חיוף ביה וכי נפיק חיוף ביה לברוקטי

מי שאחזו פרק שביעי גיטין

ס.טז.

לעני רש"י

ט"ל"א [מ"ל"א]. קרם
 כעין הפונד בריאה.
 קר"ג כרכום.
 אישטרו"ם.
 [אישטרו"ם]. קש.
 מצנידור"א.
 [מצנידור"א]. סלק קצרו.
 מדייריש"ש.
 [מדייריש"ש]. עץ
 וזכרון הבר.
 אינטרו"ל. שומן המעיט.
 גלג"ט [גלג"ץ]. בלוט.
 אשטרנגילין.
 [אשטרנגילין].
 דלקת שקדים.
 פילטר"ר [פילטר"א].
 בן-חרצית (צמח).
 דרמונ"א [בלדינוני"א].
 שוקר האליפס.
 פינגו"י. חילבה
 (גורנית יוונית, צמח
 המשמש לחבלין).
 המולין. כחות.
 אשטרנגילין.
 [אשטרנגילין].
 דלקת שקדים.
 צור"ר [צדיר"ן].
 נולת חרפה.
 גלג"ט. בלוט.
 אמוניק"א [אמוניק"א].
 כלוד, אמוניה.
 גלמ"א. חלבנה.

לברוקתי. הכא משמע דיש לה רפואה וכן צ"ל המולין יין (שנת 77 עת). נמי קאמר שכן כחולין לברוקתי וקשה דצנכורות (77 לח): חשיב ליה גבי מומין הקבועין ואומר רבינו יתחק דכל מה שאינו עובר מאיליו או ע"י רפואה קלה חשיב מוס קבוע אי נמי רפואה דהכא ודהמולין היינו בתחילת החולי אלל בסוף החולי אין לו רפואה: **לכבא.** שניס^א דכפי צקונטרס כאן ולא כמו שפירש בעלמא (ע"י 77 כח).^ב דהיינו מניכיס^ב מדלמרינן צעריני פסמים (77 קוב). לא תעקר ככא וכן צמולין (77 עו): תמור ככי ושני דגברי זה לא שייך לומר צנכיס^ב:
 73

וליתבינהו ניהליה בעינורא דדשא וניכילניהו^ג בקלקולי דמתא בתר הכי לפשוט שודרא ברקא ונימרו הכי שברירי דפלוני בר פלוניתא שבקיניהו לפלוני בר פלוניתא^ד ולחרו לכלבא בבביתא דעיניה לשברירי דיממא ליתי שבעה סומקי מנווא דחיותא וניטויניהו אחספא דאומנא וליתיב איהו מגואי ואיניש אחרינא מאבראי ונימא ליה עוירא הב לי דאיכול ונימא ליה האריך פתיחא סב איכול ובתר דאיכול ליתביריה לחספא דאי לא הדרי עילויה לדמא דאתי מנחורא ליתי גברא כהן דשמיה לוי וליכתוב ליה לוי למפרע ואי לא ליתי איניש מעלמא וניכתוב ליה אנא פפי שילא בר סומקי למפרע ואי לא ניכתוב ליה הכי טעם דלי במי כסף טעם דלי במי פגם ואי לא ליתי עיקרא דאספסותא ואשלא דפוריאי עתיקא וקורטסא ומוריקי וסומקא דלוליאב ונקליניהו בהדי הדדי וליתי גבבא דעמרא וניגדול תרתיה פתילתא ולממיש בחלא וניגדבל בקיטמא הדין וניתיב בנחוריה ואי לא ליחוי אמת המים דאולת ממזרח כלפי מערב ונפסע וניקום חד כרעא להאי גיסא וחד כרעא להאי גיסא ונישקול מינא בדידה דימינא מתותי כרעא דשמאליה ובדידה דשמאלא מתותי כרעא דימיניה וניגדול תרתיה פתילתא דעמרא וניטמיש בטינא וניתיב בנחוריה ואי לא ליתיב תותי מרובא ונייתו מיא ולישדו עליה ולימרו כי היכי דפסקי הני מיא ליפסוק דמיה דפלניא בר פלניתא לדמא דאתי כפומא בדקינן ליה בגילא דחוישתא אי סריך מריאה קאתי ואת ליה תקנתא ואי לא מכבדא קאתי ולית ליה תקנתא אמר ליה רב^ה אמי לרב אישי והאנן איפכא תנן^ו גימל הכבד ולא נשתירי הימנה כלום הריאה שניקבה או שחסרה אמר ליה כיון דמפומיה קאתי אימר איתמוחי איתמח אמר מר אי מריאה קאתי אית ליה תקנתא מאי תקנתיה ליתי שבעה^ז כוני מפירמא דסילקא ושבעה כוני פירמא דכרתי וחמושה כוני פרידא ותלתא כוני דטלפחי וכונא דכמונא וכונא דחבלי וכונא דכנתא פטירתא וליבשיל וליכול ולישתי אבתריה שיכרא חריפא דטבת לככא אמר רבה בר רב הונא ליתי תומא יחידאה ונימרסיה בכמישחא ומילחא ונתביה אטופראי דאליונא דההוא גיסא דכייב ליה ונהדר ליה גרנפא דלישא וניודהר לבישריה דקשי לחיורא לחינבי אמר רבי יוחנן^ח חומתי כי ממרו ועיקרא דחומתי עדיף מממרו וניקוט בפומיה הני לאוקומי לבשולי ליתי פארי דריש נפייא וטלפחי בעפרייהו ושובלילתא והומרתא דכשותא וניקוט כאמנווא בפומיה לאיתוחי לינפח ליה חבריה תחלי חיורתא בגילא דחוישתא לאסוקי ליתי עפרא מטולא דבית הכסא וניגבול בדובשא וניכול דמעלי ליה^ט לברסם ליתי כי פיסתקא דנישדור וכי אמנווא דחלבניתא דובשניתא ומלי תרוודא דובשא חיורא ומלי נטלא בת מחווא חמרא נקידא ונישלוקיניהו בהדי הדדי וכי בשיל נשדור בשיל ליה כוליה ואי לא ליתי רביעתא דחלבא דעיוא חיורתי וגיטיפיה

לברוקסי. חולי שבעין שקורין טייל"א: **דשז חומרי.** מנומר בשעב גווינן מחמת זקנה: **ווינפשיה בעולא.** כלומר שלא מחמת שמש: **סרסי מנסא כוחלא וחדא מנסא מיניה.** שני חלקים כחול וחלק אחד מנומר: **סלסא מנחלי.** מנחול הוא כנף עוף או כף רחב דק של עץ שנוטל בו הכחול וזמון בעין: **סלסא מנחלי.** ששקה פעמים: **לימלי.** ימים בעיני: **דאי לא.** מזודרה ללא לימלי טפי פקע עיניה: **לשברירי דליליא.** סגורים הבחות על האדם כלילה: **שודרא ברקא.** חבל של שיער צהמה ושל זנב סוס ופרה: **וניסר חדא כרעא מיניה וחדא כרעא מלננא.** יקשור אחד מרגלי ורגל הכלב בשני ראשי החבל: **וניטרפו ינוקא חספא אכרסיה.** יקשקשו מינוקות שברי חרסיה אחריו: **ויאמרנ.** למש זה: **אסא לכבא אכסא סרגנוול.** זמן כלב שוטה סרגנוול: **אומלי.** מחיכות בשר: **ונספניפו גיפליה.** בני הבתים להנך אומלי צנינורא דדשא: **קלקלי.** אשפות: **ליפשוט.** ימיר הקשר מרגלו: **צנכיסא דעיניה.** צנכת עינו: **סומקי.** טחולים: **אחספא דאומנא.** כלי חרס מנוול שמקיזין לתוכו דם: **ונימא ליה עוירא.** לפתיחה הב לי ואיכול: **פפי שילא כו.** למש הוא: **טעם דלי במי כסף.** למש הוא: **אשלא דפוריא.** חבל של מיטה: **וקורטסא.** ימיר של מוכין: **ומוריאה.** קרו"ג: **וסומקא דולננא.** דבר ארום הגדל בצלוב: **ונגיל פסילתא.** לשון גדלים^א: **יעשה פתילה מן הצמר:** **ונטמיש בחלא.** ישרה צחומץ: **וניגדביל.** יגלגלנו בצפר ידבק האפר בו: **ונשדו עליה.** דרך מרחץ: **סריך.** נדבק הקש בדם: **גילא.** אישטריי"ס: **כיון.** דדמא דכבדא שהיא תלויה למטה מן הריאה עולה למעלה ונפיק דרך הפה: **אימר איתמוחי איתמח.** כולה כבדא ולא נשתירי הימנה כלום ונפל לריאה דרך קנה הכבד שמחובר לקנה של ריאה: **כוני.** מלא אגרוף: **פירמא דסילקא.** קנינת תרדיס מצינדור"א: **פרידא.** מין עשב וי"א מדייריש"ר: **ונגנדן.** כשיעור כל אלו: **כנסא פעירסא.** אנטריי"ל של צהמה שהיתה פטר רחם לאמה: **לככא.** חולי השניים הפנימיים: **סומא יחויא.** ראש שום שלא היה בו אלל אלע אחד: **ונמרסיה.** ישחקו: **אטופרא דאליונא.** על כפורן של בזהו יד: **ונודהר לבשריה.** שלא יגע אותו שום צנכור: **דקשי לחיורא.** צרעת: **לחינבי.** אצבעונות הגדלים

צנכור כמין גלג"ט וצבלשן רומי אשטרנגילין: **חומסי כי ממרו.** עלי של חמוס פילטר"ו טוב לרפואה זו כמין עשב שקורין ממרו בלשון ארמי: **ועיקרא דחומסי.** שורש החימוס פילטר"ו: **עדיף.** לרפואה מממרו. ממרו שצדמוני לשון מורי: **הני.** חוממי וממרו: **לאוקומי.** החולי שלא ינפח יותר מדאי: **לבשולי.** האצבעונות שתקבץ להם שלהן לתוכן שמהא יולאה כשיצקעו אותו: **פארי דריש נפיה.** סובים גדולים שזפינ למעלה צנפה כשמרקדין: **וטלפחי צעפרייהו.** עדשים עם עפר שנתלשו בהן: **ושצולניסא.** תלתן פינגור"י: **וחומרסא דכשופא.** פרה שצנכשות הומלו"ן: **כאמנווא.** כשיעור אגוז: **לפסחי.** האצבעונות של אשטרנגילין שצקעו ותלא הליחה: **לינפח ליה.** צנרוני: **צנילא דחיעסא.** שהוא חלול ויכניס זרע שהחלים לתוכו צראשו אחד ויכניסנו בתוך פיו של חולה עד הצליעה וינפח חצירו צראש האחר וילאו השחלים ויפלו ויחמו על החולי: **לאסוקי.** להעלות בשר לרפואת הציקוע: **מטולא דבית הכסא.** מתחת כל אצנים המסודרות לבית הכסא צדוות ומתקנות כעין מושב: **לברסם.** חולי שקורין צורי"ר והוא צא מן הראש דרך החוטם: **כי פיסתקא דנשדור.** כשיעור גלג"ט של ארו מסס נשדור שקורין אמניק"א: **הלנניסא דובשניתא.** חלבנה מתוקה שקורין גלמ"א: **סרוודא.** כף: **נעלא.** כלי מחזיק רביעית: **חמרסא נקידא.** יין ללול יפה שאינו ארום: **וכי בשיל נשדור בשיל כוליה.** זה סימן יהיה לך לכשיבשל הנשדור צידוע שאחר סמינן מנושלין לפי שהוא קשה: **ונטיפיה**

מוסף תוספות

א. האחרונים הטורחים המאכל. חוס' חולין ע"י ד"ה נמור. ב. מקום מושב השניים. חוס' ע"י ש"ס. ד"ה כח. ג. שאותן איך דרכן ליפול. חוס' חולין ע"י ש"ס.